

Osallistuminen Keski-Suomen Kulttuurirahaston apurahahakuun: Havina rakentuu

Kaupunginhallitus 19.10.2026
417/00.01.05/2026

Taustaa ja tähän mennessä tehty työ

Viitasaarella on usean vuoden ajan ja kaupungin päätösten tukemana kehitetty määrätietoisesti ammattimaisen taiteen ja kulttuurin ympärivuotista toimintaa. Aikamme Musiikki -keskuksen esiselvitystä rahoitti Keski-Suomen liitto vuonna 2023 (kokonaiskustannus 26 750 euroa, josta liiton tuki ja kaupungin oma rahoitus kumpikin 13 375 euroa). Esiselvityksen pohjalta kaupunginhallitus päätti 5.2.2024 (§ 28) nykymusiikki-instituutin konseptoinnin ja toiminnan käynnistämisen jatkohankkeesta: Suomen Kulttuurirahaston Keski-Suomen rahastolta haettiin 70 000 euron apuraha ajalle 1.8.2024-31.12.2026, ja kaupunki sitoutui 45 000 euron omarahoitukseen strategisista kehittämisvaroista (2024: 12 000 €, 2025: 23 000 €, 2026: 10 000 €).

Jatkohankkeen tehtävänä on ollut määritellä keskukselle missio, visio, strategia, palvelutavoitteet ja nimi sekä omistajaohjauksesta vastaava organisaatio, laatia toimenpideohjelma ja pitkäjänteinen rahoitus-suunnitelma sekä palkata projektihenkilö. Nämä määrittelyt ovat valmistuneet ja ne esitetään ehdotuksina luvussa 8. Työn aikana konsepti on laajentunut nykymusiikin keskuksesta monialaiseksi, monitaiteiseksi kulttuurikeskukseksi, ja omistajaorganisaatioksi on muotoutunut Havina-säätiö, joka on tarkoitus perustaa vuodenvaihteessa 2026–2027. Kaupunki on säätiön ainoa perustaja. Säätiön perustaminen edellyttää vielä erillistä päätöksentekoa kaupunginvaltuustossa. Kaupunginvaltuustolle asiaa on esitelty iltakoulussa 5.10.2026.

Nykyinen hankepäällikkö aloitti 3.11.2025 sen jälkeen, kun hanke oli ollut noin puoli vuotta pysähdyksissä aiemman hankepäällikön siirryttyä muihin tehtäviin. Tauosta huolimatta työ on edennyt hyvin ja aikataulussa. Juuri siksi hyvin edistettyä kehittämistyötä on tärkeää jatkaa katkeamatta, jotta saavutetut tulokset vakiintuvat pysyväksi toiminnaksi ja rakennettu osaaminen, verkostot ja momentum kantavat säätiön käynnistymiseen asti.

Kehitetyt teemat ovat jo konkretisoituneet toiminnaksi: taiteilijalähtöinen residenssitoiminta (pilotoitu kesällä 2026 yhteistyössä Artists at Risk -verkoston kanssa; taiteilija Havina16:ssa kahden viikon residenssissä marraskuussa 2026), digitaalinen ääni- ja tarina-arkisto, kansainväliset verkostot (mm. FAIRE, Artists at Risk) sekä luova talous. Löytänän kesäteatterin kehittämistyössä (Juha Varis / Varis Oy) on kerätty ja taltioitu alueen tarinoita tulevan taiteellisen työn raaka-aineeksi. Luova yrittäjyys on jo läsnä: muotoilija Marjaana Niskasen design-yritys toimii Havina16:n tiloissa. Rinnalla valmistellaan maaseudun avointa tietokantaa (Havina-säätiö suunniteltuna hakijana).

Hankeidea: Havina rakentuu

Havina rakentuu -hanke on yksivuotinen monitaiteinen synteesihanke (vuosi 2027), joka yhdistää Aikamme Musiikin ja Löytänän kesäteatterin kehittämistyön ympärivuotiseksi, luontoon ja paikkaan ankkuroituvaksi toiminnaksi. Sen kotipesänä toimisi perusteilla oleva Havina-säätiö. Musiikin aika -festivaali, jonka perinnölle Aikamme Musiikki rakentuu, on

myös mukana hankkeen taiteellisena yhteistyökumppanina. Kyse ei ole musiikista ja teatterista rinnakkain, vaan monitaiteisesta kodista maaseudulla: mukana ovat musiikin ja teatterin ohella myös kuvataide ja kuvanveisto, ääni- ja valotaide sekä kirjoittaminen laajasti ymmärrettynä — kaunokirjallisuuden ohella myös tutkimus, journalismi ja muu tietokirjallinen työ. Tulevaisuuden Havinassa on tilaa myös taiteenalojen ja tieteen rajapinnoilla tapahtuvalle työlle, kuten taiteen ja tutkimuksen yhteistyölle ja taiteelliselle tutkimukselle.

Päämääränä on mahdollistaa ammattimainen taiteen tekeminen ja luova toiminta maaseudulla ympäri vuoden: taiteentekijöille ja luoville toimijoille luodaan resurssit harjoittaa ammattiaan varallisuustasosta riippumatta, alue elävytyy ja muuttuu kulttuurimatkailluiksi vetovoimaisemmaksi, ja luova yrittäjyys kiinnittyy osaksi maaseudun elinkeinorakennetta.

Kokonaisuus on ylisektoraalinen: se kytkee yhteen kulttuurin, elinkeinot ja tutkimuksen. Luovan talouden mahdollisuuksia kehitetään yritysyhteistyössä Witas Oy:n kanssa; muun muassa luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaamiseen suunnattu luovien alojen ESR+-haku on auki 1.10.–30.11.2026, ja sen mahdollisuuksia Viitasaaren luovan talouden mahdollistamiseen tutkitaan yhdessä Witaksen kanssa. Luovan toiminnan kehittymistä tukee osaltaan myös Digikeskus, jonka ammattimaiset ohjelmistot ja laitteet mahdollistavat esimerkiksi podcastien tuottamisen ja monenlaisen visuaalisen työskentelyn. Digikeskus tukee ammattimaista sisällöntuotantoa tarjoamalla palveluja, jotka sujuvoittavat työskentelyä, vähentävät käytännön esteitä ja helpottavat laadukkaiden sisältöjen tuottamista. Digikeskus on tässä aito mahdollistaja ja madaltaa kynnystä ammattimaiseen sisällöntuotantoon.

Havina toiminnan kotipesänä

Toiminnan kotipesäksi kaavaillaan kaupungin omistamaa, Haapasaarentielle keskustassa sijaitsevaa Havina16:ta. Rakennus on noin 110 vuotta vanha, noin 240 neliön puutalo 1910-luvulta, jugendin ja klassismin taitekohdasta. Rakennus ja sen sijainti tukevat sekä hankekokonaisuutta että kaupungin strategiaa monin tavoin:

- Sijainti keskustassa tekee toiminnasta saavutettavaa ja näkyvää ja myös matkailijoiden helposti tavoitettavaa; kulttuuritoiminta tuo kävijävirtoja ja elävyyttä keskustaan ja tukee keskustan elinvoimaa ja palveluja.
- Sijainti ja tilat soveltuvat yleisöä kiinnostavien kulttuuritapahtumien järjestämiseen, kuten juuri päättynyt Valon Viitasaari osoittaa. Kun Havina on kulttuurin käytössä, Havina-säätiö ja sen palvelut — kuten residenssit, arkisto ja biennaalit — vahvistavat alueen vetovoimaa.
- Kaupungin omistamana tilana Havina16 mahdollistaa sen, että kaupunki voi osoittaa toimintaan tilan luontoissuorituksena ja ohjata aiemmat panostuksensa pysyväksi rakenteeksi; vajaakäytössä ollut tila saa tarkoituksenmukaisen, pitkäjänteisen käytön.
- Rakennus soveltuu monikäyttöön: residenssimajoitus ja -työtila, näyttelyt, pienimuotoiset esitykset, klubi- ja elokuvaillat, kurssit, kohtaamispaikka sekä digitaalisen arkiston kotipaikka. Tämä tekee toiminnasta ympärivuotista ja muodostaa luontevan ympärivuotisen sisätilaparin Löytänän kesäiselle luontonäyttämölle sekä kesäiselle Musiikin Aika -festivaalille.
- Rakennus on itsessään kulttuuriperintöä, ja säätiön visuaalinen identiteetti ammentaa sen aikakaudesta ja piirteistä. Strategisesti Havina kytkeytyy keskustan kehittämiseen, tilojen uusiokäyttöön ja kulttuuriin osana kaupungin veto- ja pitovoimaa.

Tilojen yhteiskehittäminen kaupungin kanssa on vasta käynnistynyt, eikä tilojen hallinnasta tai sen mahdollisesta siirtymisestä ole vielä tehty päätöksiä. Yksi tulevan hankkeen tehtävistä onkin ratkaista yhdessä kaupungin kanssa, miten Havina16:ta käytetään ja millä hallinnointimuodolla toimintaa jatketaan. Myös tilojen käyttökustannusten jako (lämmitys, sähkö, kiinteistönhoito ja vakuutukset), kunnostustarpeet ja esteettömyys ovat vielä avoimina. Nämä kysymykset edellyttävät kaupungin eri palvelualueiden työpanosta, ja niiden selvittäminen yhdessä kaupungin kanssa kuuluu hankkeen tehtäviin.

Digitaalinen arkisto, digitaaliset palvelut ja niiden kansainväliset hyödyt

Hankkeen digitaalinen ääni- ja tarina-arkisto (Äänijälki) on sisällöltään jo monipuolisesti kehittynyt. Viitasaaren Musiikin Aika ry on 25.9.2026 antamassaan kannanotossa ilmoittanut olevansa valmis luovuttamaan yli 40-vuotisen festivaalin digitoidun arkiston käyttöoikeuden perustettavalle säätiölle maksutta, erikseen sovittavalla tavalla, niin että festivaalin arkisto toimisi säätiön digitaalisen arkiston ensimmäisenä pilottikokoelmana. Arkistosta vain pieni osa on varsinaista ääniarkistoa. Käytön periaatteista laaditaan aikanaan säätiön ja yhdistyksen välinen erillinen sopimus, ja arkiston käytöstä kirjataan maininta myös säätiön säädekirjaan. Lisäksi Löytänä-projektissa on kerätty ja taltioitu alueen tarinoita. Perusteilla olevan Havina-säätiön rooli on kehittää arkistopalvelua ja toimia jatkossa myös itse sisällöntuottajana — esimerkiksi mikro-opintosarja nykymusiikista (noin 10 minuutin jaksoja). Arkisto tekee toiminnan tulokset pysyviksi ja saavutettaviksi sekä tukee kulttuuriperinnön tallentamista ja jakamista.

Arkiston ympärille rakentuu laajempi digitaalisten palvelujen kokonaisuus: verkossa julkaistavat taltioinnit ja suoratoistot, skaalattavat mikro-opintosisällöt, residenssitoimintaa ja hakuja tukevat digitaaliset työkalut sekä maaseudun kohteita näkyväksi tekevä avoin tietokanta. Palvelut suunnitellaan alusta asti saavutettaviksi ja uudelleenkäytettäviksi, niin että sama sisältö palvelee paikallista yleisöä, matkailijoita, markkinointia, opetusta ja tutkimusta. Arkiston ja palvelujen kehittämisessä huolehditaan tekijänoikeuksista, käyttöoikeuksien hallinnasta ja henkilötietojen suojasta (EU:n tietosuoja-asetus, GDPR) — erityisesti tarina-aineistossa, joka voi sisältää henkilötietoja. Digitaalisten palvelujen kehittämiseen haetaan rahoitusta useasta kanavasta (ks. luku 9); ne eivät edellytä kaupungilta perusrahoitusta.

Digitaalisuus kääntää syrjäisen sijainnin vahvuudeksi: verkossa jaettava sisältö ei ole sidottu paikkaan, joten Viitasaarella tuotettu nykymusiikki, äänitaide ja tarina-aineisto tavoittavat yleisöjä ja kumppaneita kansainvälisesti. Skaalattava, myös englanniksi tuotettava mikro-opintosarja ja avoin arkisto madaltavat kynnystä kansainväliseen yhteistyöhön ja tukevat jo olemassa olevia verkostoja (mm. Culture Moves Europe, pohjoismainen kulttuuriyhteistyö sekä nykymusiikin ja residenssitoiminnan kansainväliset kentät). Samalla digitaaliset palvelut vahvistavat alueen vetovoimaa ja matkailua, kun kohteet ja tapahtumat tulevat löydettäviksi myös rajojen yli.

Miksi pitkäjänteistä kulttuurin kehittämistä tarvitaan

Kulttuurin ja taiteen terveys-, hyvinvointi- ja aluevaikutuksista on vahvistuva kansainvälinen näyttö. Syyskuussa 2026 julkaistu Jameel Arts & Health Lab -yhteistyön ja The Lancetin laaja kokoelma (Fancourt ym. 2026; Sajnani ym. 2026) esittää taiteeseen osallistumisen terveyttä

edistäväksi toiminnaksi, joka on verrattavissa liikuntaan, ravitsemukseen ja uneen, ja antaa viisi painopistettä taiteen ja terveyden edistämiseksi:

- yhdenvertainen pääsy taiteeseen;
- taide osaksi väestötason ennaltaehkäisyä;
- vahvemmat yhteisölliset polut;
- näyttöön perustuvat taideinterventiot hoidossa;
- pitkäjänteinen, monialainen (ylisektoraalinen) investointi ja tutkimus.

Erityisesti viides painopiste perustelee tämän esityksen: kulttuuria ei kannata kehittää yksittäisinä, katkeavina hankkeina vaan pysyvänä rakenteena, johon investoidaan pitkäjänteisesti ja yli sektorirajojen. Havina rakentuu -hanke rakentaa juuri tällaista pysyvää rakennetta (Havina-säätiö, residenssit, arkisto) ja kytkee kulttuurin hyvinvointiin, ennaltaehkäisyyn ja yhteisöllisyyteen.

Momentum tukee kehittämistä myös alue- ja elinkeinopoliittisesti. Taiteen ja kulttuurin merkitys on noussut strategiseksi kysymykseksi niin kansallisesti kuin Keski-Suomessa (esimerkiksi Jyväskylän Kulttuurin kasvuohjelma 2026-2029 ja Musiikin Metropoli). Jyväskylässä pohditaan mahdollisuuksia hakea Euroopan kulttuuripääkaupungin roolia vuodeksi 2040, mikä vahvistaa koko maakunnan kulttuurin kehittämisen momentumia; monitaiteinen, ympärivuotinen ja kansainvälisesti verkottunut Havina tukee osaltaan tätä seudullista tavoitetta. Aluekehityksen näkökulmasta ympärivuotinen ammattitaide pitää osaajat alueella, hillitsee muuttotappiota ja monipuolistaa elinkeinorakennetta.

Matkailun näkökulmasta vaikutus on jo osoitettu: Löytänän kesäteatteri kerää noin 6 000 kävijää, joista selvästi yli puolet tulee Viitasaaren ulkopuolelta, ja se on nostettu valtakunnallisesti esiin käymisen arvoisena kohteena. Tuore esimerkki vahvistaa saman: lokakuussa 2026 Haapasaaren ja Wanhan Viitasaaren alueella järjestetty Valon Viitasaari (8.–10.10.2026) tavoitti noin 3 000 kävijää, sai paikalliset yritykset pidentämään aukioloaikojaan ja näkyi laajasti sosiaalisessa mediassa. Juuri tällä alueella sijaitsee myös Havina16. Paikkaan ja luontoon sidottu, ympärivuotinen kulttuuritarjonta sekä sijainti nelostien kupeessa tekee Viitasaaresta erottuvan hitaan kulttuurimatkailun kohteen ja tuo kulutusta paikallistalouteen. Kaupungin tunnuslause ”pikkasen parempi periferia” tiivistää lähtökohdan: periferia on tässä vahvuus, ei haitta. *Uudessa kaupunkistrategiassa nostetaan myös esiin kulttuurin merkitys ja suunnitteilla olevaa hanke tukee myös kaupunkistrategian ”Viitasaari soi” -päämäärtä.*

Yhteistyö, verkostot ja roolit

Hankkeessa roolit ja rajat on määritelty selkeästi. Kaupunki toimii säätiön perustajana ja taustatukena (peruspääoma ja tilojen käytöstä sopiminen) eikä operoi säätiötä; kaupunki ei sitoudu säätiön perusrahoitukseen. Havina-säätiö on toteuttaja ja kokoaja (residenssit, ohjelma ja biennaali, arkisto, avoin tietokanta sekä luova talous kulttuurin näkökulmasta). Witas Oy olisi luonteva elinkeinokumppani, jolle myös luovan alan yritysneuvonta, kansainvälistymispalvelut ja yritysyritystyön koordinointi kuuluisivat; Havina tuo sisältöosaamisen.

Keskeinen taiteellinen kumppani Viitasaaren Musiikin Aika ry on 25.9.2026 antamassaan hallituksen kannanotossa (liitteenä) suhtautunut suunnitelmaan kulttuurisäätiöstä myönteisesti ja pitänyt perusteltuna, että säätiön tehtävä määritellään nykymusiikkialaa laajemmin koko kulttuurin kentälle. Yhdistys jatkaa säätiöstä hallinnollisesti erillisenä ja taiteellisesti itsenäisenä toimijana, mutta pitää tärkeänä, että säätiön hallituksessa on

jäsen tai jäseniä, joilla on tiivis yhteys yhdistykseen ja ymmärrys nykymusiikkifestivaalin kansallisesta ja kansainvälisestä merkityksestä. Yhdistys ehdottaa säätiön ja ry:n yhteisen strategisen yhteistyöryhmän perustamista, joka laatii esimerkiksi 2–3 vuoden yhteistoiminta-suunnitelman päällekkäisyyksien välttämiseksi apurahahauissa sekä suunnittelee residenssiyhteistyötä ja ympärivuotista yleisötyötä.

Yhdistys on valmis yhteistyöhön musiikin residenssitoiminnassa (mm. residenssitaiteilijoiden tavoittaminen ja valinta, näkyvyys festivaalin ohjelmassa sekä markkinointiyhteistyö residenssitoimijoiden, kuten Artists at Risk, kanssa) ja kannattaa yhteisten rahoitushakemusten kehittämistä esimerkiksi festivaalin yleisötyöhön, nykymusiikin tunnettuuteen, kansainväliseen ja kotimaiseen markkinointiin sekä musiikkikasvatukseen. Yhdistys nostaa esiin myös kulttuurimatkailun mahdollisuudet: festivaalia voitaisiin hyödyntää Viitasaaren matkailumarkkinoinnissa nykyistä selvästi enemmän kotimaassa ja kansainvälisesti.

Hanke rakentuu paikallisen, alueellisen ja valtakunnallisen yhteistyön varaan:

- taiteelliset ja paikalliset kumppanit: Musiikin aika, Löytänän kesäteatteri / Varis Oy, Tuulensuun Taidesäätiö, Keski-Suomen elokuvakeskus, Digikeskus ja Lennätin sekä kyläyhdistykset (mm. Kymönkosken nuorisoseura);
- alueelliset kumppanit: CEFFA-verkosto, Musiikin Metropoli -yhteistyö ja Keski-Suomen liitto;
- valtakunnalliset ja kansainväliset verkostot: Musiikin aika -festivaalin vakiintuneet kansainväliset nykymusiikkiverkostot, residenssiverkostot (FAIRE, Artists at Risk) ja muut uudet avaukset, joita kartoitetaan;
- osaamis- ja tutkimuskumppanit: Jyväskylän yliopisto (JYU), SYKE, Teatterikorkeakoulu (TEAK), Cupore sekä Jamk ja Gradia;
- elinkeinoyhteistyö: Kehittämissyhtiö Witas Oy (luova talous, yritysyhteistyö, luovien alojen ESR+).

Verkoston ylläpitäminen ja verkostossa tehtävän työn edistäminen on tässä vaiheessa keskeistä kasvun ja juurtumisen näkökulmista: yhteistyösuhteet on rakennettu, ja niiden hoitaminen, syventäminen ja yhteisen toiminnan vakiinnuttaminen ratkaisevat, kääntyykö hankkeissa saavutettu näyttö pysyväksi, alueelle juurtuvaksi toiminnaksi.

Tuulensuun Taidesäätiö vahvistaa alueen omaleimaisuutta monitaiteisena paikkana. Yhteistyö myös Jyväskylän yliopiston kanssa on nyt luontevaa käynnistää: alkutunnustelujen perusteella korkeakouluyhteistyö rakentuu vahvemmin silloin, kun myös Viitasaari voi tuoda pöytään omaa osaamistaan. Hankkeessa rakennettu näyttö kuten taiteilijalähtöinen residenssitoiminta, digitaalinen arkisto ja monitaiteinen toimintamalli, antaa tähän nyt vahvan pohjan.

Haettava rahoitus Suomen Kulttuurirahastolta

Rahoituksen logiikka on, että hanke työllistää hankepäällikön, jonka tehtävänä on kehittää Havinan palveluja ja hakea niiden kehittämiseen rahoitusta useasta kanavasta (ks. luku 9). Hankepäällikön työ rahoitetaan Suomen Kulttuurirahastolta haettavalla hankeapurahalla, jonka hakijana toimii Viitasaaren kaupunki (kuten vuosina 2024–2026). Apuraha haetaan lokakuun 2026 haussa (hakuaika 15.–30.10.2026) ja mitoitetaan maltillisesti, aiempien myöntöjen kokoluokkaan: vuosina 2024–2026 Kulttuurirahaston apuraha oli noin 29 000 euroa vuodessa.

Hankepäällikön työlle ei haeta erillistä henkilökohtaista työskentelyapurahaa, vaan se katetaan edellä kuvatulla hankeapurahalla. Varsinainen taiteellinen työ rahoitetaan tästä erillisin henkilökohtaisin työskentelyapurahoin, joita taiteilijat hakevat itse; ne eivät edellytä kaupungilta rahoitusta, hakijuutta tai muuta sitoutumista eivätkä sisälly tämän hankkeen talousarvioon. Näin julkinen ja yksityinen työpanos pysyvät rahoituksellisesti erillään ja roolit selkeinä, ja säätiö siirtyy vaiheittain itse rahoituksen hakijaksi.

Viitasaarella on jo myönteinen rahoitushistoria Suomen Kulttuurirahaston kanssa, joten kokonaisuus pidetään tietoisesti kevyenä. Haettavan rahoituksen tarkka muoto ja summat tarkentuvat lokakuun aikana. SKR kehittää parhaillaan hakuprosessejaan.

Hankkeen suuntaa antava talousarvio vuodelle 2027 on esitetty alla. Hankepäällikkö työskentelee hankkeessa kokoaikaisesti. Luvut tarkentuvat edellä kuvatun SKR:n hakukäytäntöjen selvityksen ja kaupungin talousarviovalmistelun myötä.

Hankkeen kulut 2027 (suuntaa antava)	€ (arvio)
Hankepäällikön palkka sivukuluineen (kokoaikainen)	60 000
Toiminnan muut kulut (matkat, viestintä, materiaalit, pienet ostopalvelut)	5 000
Kulut yhteensä	65 000

Hankkeen rahoitus 2027 (suuntaa antava)	€ (arvio)
SKR:n hankeapurahan (haettava, kaupunki hakijana)	35 000
Muu haettava hankerahoitus palvelujen kehittämiseen (ks. luku 9)	15 000
Kaupungin omarahoitusosuus (raha)	15 000
Kaupungin luontoisrahoitus: tilat (Havina16)	erikseen arvioitava
Rahoitus yhteensä (pl. luontoissuoritus)	65 000

Malli on mitoitettu niin, että kaupungin oma rahapanos jää mahdollisimman pieneksi: kaupungin kassaosuus on hankkeen omarahoitusosuus, arviolta 15 000 euroa, minkä lisäksi kaupunki tukee toimintaa luontoissuorituksin (tilat) ja säätiön kertaluonteisella peruspääomalla (säädepääoma). Hankepäällikön kokoaikaisen työn kuluista pääosa katetaan SKR:n hankeapurahalla ja muulla haettavalla hankerahoituksella (ks. luku 9).

Suomen Kulttuurirahaston osuus kohdennetaan hakemuksessa erikseen määriteltyyn kuluerään, eikä samaa kustannusta rahoiteta päällekkäin useasta lähteestä. Jos haettua rahoitusta ei saada täysimääräisesti, hakemus uusitaan päivitetyllä sisällöllä ja rahoitusta tavoitellaan myös muilta rahoittajilta; toimenpiteet mitoitetaan saadun rahoituksen mukaan.

Säätiön rooli, itsenäiset tavoitteet ja omarahoitus

Nykyinen jatkohanke (2024–2026) on rakentanut juuri sitä kokonaisuutta, jota kaupunginhallitus päätöksessään 5.2.2024 (§ 28) tavoitteli: keskukselle on määritelty missio, visio, strategia, palvelutavoitteet ja nimi sekä omistajaohjauksesta vastaava organisaatio. Tämä omistajaorganisaatio on Havina-säätiö, joka on itsenäinen, yleishyödyllinen toimija omine, hankekausista riippumattomine tavoitteineen:

- toimia pysyvänä kotipesänä monitaiteiselle ammattitaiteelle maaseudulla (Havina16);

- ylläpitää ja kehittää residenssitoimintaa, digitaalista arkistoa ja maaseudun avointa tietokantaa pysyvinä palveluina;
- tuottaa ja koota monitaiteista ohjelmaa ja biennaalia sekä kehittää luovaa taloutta kulttuurin näkökulmasta;
- mahdollistaa ammattimainen taiteen tekeminen ja luova toiminta ympäri vuoden varallisuustasosta riippumatta sekä vahvistaa alueen elinvoimaa ja kulttuurimatkailua;
- toimia pitkäjänteisenä hakijana ja toteuttajana kulttuuri- ja kehittämisrahoituksessa sekä omistaa toiminnan tulokset ja jatkaa toimintaa hankkeiden yli.

Säätiölle on jo valmisteltu missio, visio, arvot ja palvelutavoitteet. Ne esitetään tässä ehdotuksina, jotka tuleva säätiö ottaa käyttöön osallistavana prosessina osana toimintansa käynnistämistä:

- **Tarkoitus (ehdotus):** edistää ja vaalia monitaiteista ammattitaidetta ja kulttuuria sekä kääntää syrjäinen sijainti kilpailueduksi — tuoda aikamme taide periferiaan ja periferia maailmalle. Säätiö vahvistaa aluekehitystä, kulttuurimatkailua ja luovaa taloutta Pohjoisessa Keski-Suomessa kansainvälisen kilpailun kestäväällä tavalla. Toiminnan ydin on ammattitaiteessa (Musiikin aika, teatteri, residenssit) omana arvonaan, mutta myös siinä, miten ammattitaide voi toimia maaseudun elinvoimatekijänä.
- **Visio (ehdotus):** Periferia soi! Viitasaarella kulttuuri soi ympäri vuoden. Viitasaari on paikka, jossa ammattitaide elää osana arkea ja luontoa ja jossa jokainen voi kohdata ja tehdä taidetta taustastaan riippumatta.
- **Missio (ehdotus):** tuoda monitaiteinen ammattitaide maaseudulle saavutettavana ja ympärivuotisena sekä rakentaa sen ympärille kansainvälinen verkosto.
- **Arvot (ehdotus):** avoimuus, rohkeus, yhteisöllisyys ja pitkäjänteisyys.

Palvelutavoitteet, viisi kulmakiveä (ehdotus): residenssit, musiikki- ja luovuuskasvatus, tutkimus ja kehitys, taiteellinen toiminta sekä digitaalinen arkisto.

Lopulliset muotoilut vahvistetaan säädekirjassa ja säätiön hallituksessa osallistavan prosessin kautta.

Säätiö rakentaa toimintansa alusta asti ulkopuolisen rahoituksen varaan. Kaupunki osoittaa säätiölle peruspääoman, jonka suuruus on vielä avoinna; Viitasaaren Musiikin Aika ry:n kannanoton (25.9.2026) mukaan sen tulisi olla vähintään 50 000 euroa. Kaupunki tukee tarvittaessa omarahoitusosuuksia, mutta ei ole säätiön operatiivinen maksumies. Säätiön omarahoitus rakennetaan monilähteisesti niin, että apurahariippuvuus pienenee vaiheittain: säädepääoma, omatulot (työskentely- ja näyttelytilojen vuokrat, lipputulot, kurssimaksut sekä arkisto- ja sisältöpalvelut), kaupungin luontoissuoritukset sekä monirahoitus (SKR, ESR+, Leader Viisari, maaseuturahasto). Pitkän aikavälin tavoitteena on valtionosuus (VOS): kelpoisuutta rakennetaan, ennakkokeskustelu opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa käydään 2027, ja rahoitus on mahdollista aikaisintaan 2031.

Yksi hankkeen tehtävistä on tutkia, miten Havinan toiminnan kehittäminen vahvistaa säätiön taloutta ja omatulopohjaa. Omatulojen käynnistäminen ja kehittäminen on keskeinen keino turvata toiminnan jatkuvuus ja vähentää riippuvuutta yksittäisistä rahoittajista.

Rahoituslogiikka ja rahoituskanavat

Toiminta ja palvelut — residenssit, digitaalinen arkisto, tuotannot ja biennaali — rahoitetaan erillisillä hankkeilla ja avustuksilla, joita haetaan useasta kanavasta. Hankepäällikön työ kattaa juuri tämän rahoituksen hakemisen ja palvelujen kehittämisen. Nykyisessä hankkeessa rahoitusmahdollisuuksia on kartoitettu kattavasti; keskeiset kanavat ryhmittäytyvät seuraavasti:

- **Apurahat ja säätiöt:** Suomen Kulttuurirahasto (hankeapuraha ja henkilökohtaiset työskentelyapurahat), Koneen Säätiö ja Taike.
- **Digitaalinen arkisto ja kulttuuriperintö:** AVEK / Kopiosto (DigiDemo, CreaDemo) sekä Museovirasto ja OKM.
- **Residenssit ja kansainvälinen liikkuvuus:** Culture Moves Europe (OPH / EU), Pohjoismainen kulttuuripiste ja NPA Interreg.
- **Maaseutu- ja aluekehitys:** Leader Viisari, maaseuturahasto (Keski-Suomen elinvoimakeskus) sekä luovien alojen ESR+ (luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaaminen, haku 1.10.–30.11.2026, tutkitaan Witaksen kanssa).
- **Pitkän aikavälin perusrahoitus:** valtionosuus (VOS); ennakkokeskustelu OKM:n kanssa 2027, rahoitus aikaisintaan 2031.

Hankehakemus ja aikataulu

Hakemus jätetään Suomen Kulttuurirahaston hakuun 15.–30.10.2026 (haku päättyy klo 16). Yksivuotinen hanke kohdistuu vuoteen 2027.

Vuoden keskeiset tehtävät:

- Havina-säätiön perustaminen ja toiminnan käynnistäminen (säädekirja, hallitus sekä osallisuutta vahvistavan neuvottelukunnan valmistelu).
- Havina16:n kehittäminen varattavaksi palveluksi: sähköinen varauskalenteri, tilojen toiminnallisuudet ja varustus (kiertotalous huomioiden) sekä tilojen käytön ja hallinnointimuodon ratkaiseminen yhdessä kaupungin kanssa.
- Kylien residenssiverkoston ensimmäisen vaiheen käyttöönotto ja lanseeraus (Kymönkosken nuorisoseuran talo ja Löytänän kylätalo) sekä taiteilijalähtöisen residenssitoiminnan vakiinnuttaminen ja residenssituottajan tai -luotsin tehtävä.
- Monitaiteisen ohjelmiston kehittäminen ja vuoden 2028 biennaalin (biennaali 0) suunnittelu.
- Digitaalisen ääni- ja tarina-arkiston (Äänijälki) ja sisällöntuotannon kehittäminen.
- Vaikuttavuuden mittariston kehittäminen ja ensimmäinen vaikuttavuusraportti.
- Säätiön visuaalisen identiteetin ja viestinnän (verkkosivut, opasteet, viestintäohjeistus) viimeistely sekä kumppanuussopimusten laatiminen.
- Säätiön talouden ja omatulopohjan kehittäminen sekä sen tutkiminen, miten toiminnan kehittäminen vahvistaa säätiön taloutta.
- Luovan talouden ja yritysyhteistyön mahdollisuuksien tutkiminen yhdessä Witas Oy:n kanssa (mm. luovien alojen ESR+-haku, luovan ja kulttuurialan innovaatio-osaaminen, 1.10.–30.11.2026, täydentävänä rahoituksena).
- Yleisötyön ja saavutettavuuden kehittäminen: koulu- ja oppilaitosyhteistyö, lasten ja nuorten sekä ikäihmisten ja erityisryhmien osallistuminen, maksuttomia tai edullisia osallistumismahdollisuuksia sekä tilojen, sisältöjen ja viestinnän saavutettavuuden parantaminen.
- Kestävyys ja ympäristövastuu: residenssi- ja tapahtumatoiminnan ympäristövaikutusten huomioiminen, kiertotalouden periaatteet tilojen varustuksessa sekä kestävä kulttuurimatkailun kehittäminen.

- Hankepäällikön ja säätiön tulevien tehtävien määrittely: miten ja missä muodossa tehtävä jatkuu säätiössä — vai jatkuuko — ja mitä osaamista tulevissa rooleissa tarvitaan, jotta säätiö voi menestyä.

Kaupungin omavastuu ja sitoutuminen

Kokonaisuus rakentuu kahdesta osasta: SKR:n hankeapurahalla rahoitettava hanke tekee valmistelu- ja kehittämistyön ja työllistää hankepäällikön, kun taas perustettava Havina-säätiö kokoaa varsinaisen toiminnan rahoituksen pääosin kaupungin ulkopuolisista lähteistä. Tämä hankkeen ja säätiön muodostama rahoitusmalli on rakennettu niin, että kaupungin rahallinen panos jää mahdollisimman pieneksi. Kaupunki ei sitoudu säätiön perusrahoitukseen. Kaupungin rahallinen panos rajautuu nyt haettavan hankeapurahan omarahoitusosuuteen, joka on suuntaa antavasti noin 15 000 euroa vuonna 2027 (ks. talousarvio luvussa 7); summasta päätetään tarkemmin talousarvion puitteissa. Lisäksi kaupunki tukee toimintaa luontoissuorituksin, kuten toiminnan käyttöön kaavaillailla, kaupungin omistamilla tiloilla (Havina16), sekä osoittaa säätiölle kertaluonteisen peruspääoman (säädepääoma, vähintään 50 000 euroa). Säätiön perustamisesta ja peruspääoman suuruudesta päätetään kuitenkin erikseen; tällä pykälällä kaupunginhallitus päättää vain rahoituksen hakemisesta. Taiteilijoiden henkilökohtaiset työskentelyapurahat eivät edellytä kaupungin rahoitusta.

Suhde kaupungin lakisääteiseen kulttuuritoimintaan. Havinan ja perustettavan säätiön toiminta täydentää kaupungin lakisääteistä kulttuuritoimintaa eikä korvaa sitä. Laki kuntien kulttuuritoiminnasta (166/2019) velvoittaa kuntaa edistämään kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä sekä luomaan edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle, mutta se ei edellytä kuntaa itse tuottamaan tämän tasoista ammattimaista, monitaiteista ja kansainvälisesti verkottunutta kehittämistoimintaa.

Havina toteuttaa juuri tätä tasoa itsenäisen säätiön kautta ja pääosin kilpailulla, kaupungin ulkopuolisella rahoituksella (SKR, EU, säätiöt). Näin se vahvistaa kaupungin lakisääteistä kulttuuritoimintaa korvaamatta sitä ja mahdollistaa hanke- ja apurahoituksen, jota ei myönnetä kunnan lakisääteiseen perustoimintaan. Koska toiminta rahoitetaan näin pääosin kaupungin ulkopuolelta, kaupungin oma rahallinen panos jää pieneksi.

Tilojen pitkäjänteinen kehittäminen

Havinan ja alueen kulttuuritilojen kehittäminen kannattaa viedä eteenpäin pitkäjänteisenä ohjelmana, ei yksittäisinä korjauksina. Vertailukohdaksi sopii Jyväskylän Musiikin Metropolin, joka esittää kaupungille musiikin tilojen kehittämisohjelmaa vuosille 2027-2035: laaja-alainen toimijaverkosto, monikäyttöiset ja laadukkaat tilat, monilähteinen rahoitus (kaupunki, yritykset, säätiöt, EU sekä tutkimus- ja kehitysrahoitus) sekä tilojen kytkeminen elinvoimaan, hyvinvointiin, tutkimukseen, yritysysteistyöhön ja tapahtumatalouteen.

Sama malli skaalautuu Viitasaarelle omassa mittakaavassaan: Havina16 toimii ympärivuotisena kotipesänä, Löytänä kesän luontonäyttämönä ja kylien tilat residenssi- ja näyttelytilaverkostona. Luontokohteet ovat osa säätiön tila-ajattelua. Maaseudun tyhjeneviä tiloja otetaan uusiokäyttöön osana pitkän aikavälin suunnitelmaa.

13. Kytkeytyminen Suomen Kulttuurirahaston strategiaan

Hanke toteuttaa Suomen Kulttuurirahaston strategian painopisteitä ja arvoja konkreettisesti:

- **Koko Suomi:** rakentaa ammattitaiteen ympärivuotista elinvoimaa ja moniäänisyyttä haja-asutusalueelle (strategian Koko Suomi - painopiste).
- **Tulevaisuuden huiput:** taiteilijalähtöiset, kansainvälisesti halutut residenssit ja liikkuvuus nostavat alueen tekijöitä (Tulevaisuuden huiput).
- **Vahva tiede ja taide:** taide omana arvonaan; korkeakoulu- ja tutkimusyhteistyö (JYU, SYKE, TEAK, Cupore) vahvistaa tiedon ja taiteen asemaa (Vahva tiede ja taide).
- **Resurssit ja osaaminen:** ylisektoraalinen yhteistyö (kulttuuri, elinkeino, tutkimus), luova talous ja yritysyritys yhteistyö Witaksen kanssa sekä monirahoitus (Resurssien ja osaamisen vahvistaminen).

Hanke toteuttaa myös Kulttuurirahaston arvoja: ennakoluulottomuutta ja rohkeutta (rohkea monitaiteinen avaus maaseudulla), asiantuntevuutta (ammattitaiteilijat ja muotoilun osaaminen) sekä vaikuttavuutta (pitkäjänteinen, verkostoihin ja yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen nojaava pysyvä rakenne).

Ennen kaikkea hanke ja perustettava Havina-säätiö toteuttavat käytännössä kaupungin omaa strategiaa. Kulttuuri ei ole tässä erillinen toimiala vaan väline, jolla kaupungin strategiset tavoitteet muuttuvat näkyväksi toiminnaksi: Havina vahvistaa Viitasaaren elinvoimaa sekä veto- ja pitovoimaa, elävöittää maaseutua ympärivuotisella ammattitaiteella, kehittää kulttuurimatkailua ja luovaa taloutta sekä tukee asukkaiden hyvinvointia, osallisuutta ja saavutettavia kulttuuripalveluja. Näin kaupunki saa strategiansa toteuttamiseen pysyvän, ulkopuolista rahoitusta kokoavan rakenteen ilman jatkuvaa operatiivista rahoitusvastuuta.

Oheismateriaali:

-Hankehakemus (luonnos)

Lisätiedot: Hankepäälikkö Sanna Uotila, sanna.uotila@viitasaari.fi

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja:

Kaupunginhallitus päättää

1. merkitä tiedoksi Havina rakentuu -hankkeen tilanteen, tähän mennessä tehdyn kulttuurin kehittämistyön sekä rahoituslogiikan ja rahoituskanavat;
2. puoltaa hankeapurahan hakemista Suomen Kulttuurirahastolta (hakijana Viitasaaren kaupunki) hankepäälikön työhön lokakuun 2026 haussa, ja valtuuttaa hakemaan toiminnan ja palvelujen kehittämiseen rahoitusta eri kanavista (luvun 9 mukaisesti), siten että kaupungin rahallinen panos jää mahdollisimman pieneksi, varautuen tähän kuitenkin vuoden 2027 talousarviossa;
3. todeta, että tällä päätöksellä päätetään vain rahoituksen hakemisesta ja että säätiön perustaminen ja peruspääoma (säädepääoma) käsitellään erikseen; kaupunki ei sitoudu säätiön perusrahoitukseen, mutta voi talousarvion puitteissa tukea apurahojen edellyttämiä omaraahoitusosuuksia sekä toimintaa luontoissuorituksina (toiminnan käyttöön kaavailut tilat, Havina16); ja
4. valtuuttaa kaupunginjohtajan tarkentamaan haun muodon, sisällön ja

laajuuden Suomen Kulttuurirahaston edustajan kanssa käytyjen
keskusteluiden pohjalta ennen hakuajan päättymistä 30.10.2026.

Päätös

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Ote hankepäälikkö, tiedoksi vapaa-aikapalvelut, Kehittämissyhtiö Witas Oy